

Position paper Aandachtspunten bij systeemaanpassing Individuele Waardeoverdracht

Utrecht, woensdag 9 juli 2014

Inleiding

Op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hebben de Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars op 17 december 2012 een advies op hoofdlijnen uitgebracht over het recht op waardeoverdracht. Op 27 juni 2013 is een nadere verkenning uitgebracht om over te dragen op basis van gefinancierde waarde.

Op 20 januari 2014 heeft de Staatssecretaris van SZW een brief gestuurd aan de Tweede Kamer. In de brief gaat de Staatssecretaris in op handhaving van het recht op individuele waardeoverdracht en kondigt zij onderzoek aan naar vereenvoudiging van het recht op individuele waardeoverdracht.

In de huidige werkwijze wordt de overdrachtswaarde vastgesteld als de contante waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken op basis van wettelijk voorgeschreven tarieven. Nader onderzoek moet uitwijzen of het mogelijk is om de overdrachtswaarde te bepalen als de "gefinancierde waarde" van de pensioenaanspraak.

Met deze position paper geeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) een inhoudelijke reactie op voorstellen over de wijziging van de rekenregels voor individuele waardeoverdracht. Deze voorstellen zijn nader uitgewerkt in de volgende stukken:

- Advies op hoofdlijnen van de Stichting van de Arbeid, Pensioenfederatie en Verbond van Verzekeraars (17 december 2012);
- Nadere verkenning van de Stichting van de Arbeid inzake overdracht op basis van de gefinancierde waarde (27 juni 2013).

In deze paper gaat het AG nader in op een aantal punten van aandacht indien de rekenregels worden aangepast conform de hiervóór genoemde voorstellen. Hierbij wordt met name ingegaan op punten die in de discussies tot nu toe onderbelicht zijn gebleven.

Aandachtspunten huidige voorstellen

Belangrijke aandachtspunten bij de beoordeling van de voorstellen:

- Definitie van "gefinancierde waarde"
- Overdragen van buffers
- Waardering van winstdelingsconstructies en garanties
- Transparantie voor de deelnemer

Definitie van "gefinancierde waarde"

In de genoemde voorstellen wordt geadviseerd de waardeoverdracht te laten plaatsvinden op basis van de "gefinancierde waarde". Pensioenfondsen vullen de definitie

van "gefinancierde waarde" anders in dan verzekeraars. Pensioenfondsen stellen hun voorziening namelijk vast op basis van actuele realistische grondslagen, waarbij rekening gehouden wordt met de actuele markttrente en de voorzienbare trend in de ontwikkeling van de sterftekansen. Verzekeraars stellen de gefinancierde waarde daarentegen vast op basis van grondslagen die in een contract zijn afgesproken. Dit zijn in een groot aantal gevallen contracten met (deels) oudere grondslagen. Indien de rekenregels uitgaan van een waardeoverdracht op basis van de historische contractvoorwaarden, krijgt een deelnemer bij een uitgaande waardeoverdracht relatief weinig waarde mee (in de huidige economische situatie). In het verleden werd immers uitgegaan van een rekenrente van 4% - en later van 3% - per jaar. Vaak is daarbij sprake van gedateerde sterftekansen.

Bij waardeoverdrachten van en naar verzekeraars wordt voorbijgegaan aan het feit dat verzekeraars voor hun eigen balans een voorziening opnemen met een recente en realistische marktwaardering van de verplichtingen. Voor de balans van een verzekeraar valt immers een verplichting weg die - in de huidige economische situatie - een grotere marktwaarde vertegenwoordigt. Omgekeerd geldt dat een verzekeraar bij een binnenkomende waardeoverdracht de toe te kennen aanspraken vaststelt op basis van de grondslagen die gelden voor de meest recente tariefslag. Er ontstaat dus asymmetrie in de behandeling van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

Bij pensioenfondsen geldt dat binnenkomende en uitgaande waardeoverdrachten op basis van dezelfde fondsgrondslagen worden vastgesteld, waardoor zowel positieve als negatieve effecten voor de deelnemer kunnen ontstaan. Door de asymmetrie in grondslagen bij verzekeraars is er (in de huidige economische omstandigheden) sprake van een relatief lage overdrachtswaarde bij uitgaande waardeoverdracht, terwijl bij een binnenkomende waardeoverdracht tegen actuele tarieven, gekoppeld aan de huidige lage markttrente, ingekocht moet worden. In de praktijk zal het gros van de overdrachten tussen pensioenfondsen onderling plaatsvinden en zal dit knelpunt niet aan de orde zijn. Opgemerkt wordt dat de problematiek, die in de huidige werkwijze ontstaat, rondom de bijstorting door de werkgever bij overdracht van een verzekeraar naar een pensioenfonds, ook slechts relevant is voor een relatief beperkt deel van de waardeoverdrachten. Desondanks wordt dit blijkbaar als een belangrijk knelpunt in de huidige werkwijze ervaren. In het nieuwe voorstel wordt de problematiek niet opgelost maar verschoven van de werkgever naar de werknemer.

Naar opvatting van het AG moet de definitie van "gefinancierde waarde" op een andere wijze worden ingevuld voor verzekeraars dan de definitie die nu wordt voorgesteld in de nieuwe rekenregels. Pensioenfondsen en verzekeraars zouden in ieder geval eenzelfde principe moeten toepassen.

Overdragen van buffers

In de voorstellen voor aanpassing van de rekenregels wordt ervan uitgegaan dat geen overdracht van buffers plaatsvindt. De buffers van een pensioenfonds vertegenwoordigen (deels) de toekomstige toeslagcapaciteit. Hoewel het hier een voorwaardelijke toezegging betreft, is het de vraag of het volstaat om hieraan geen aandacht te schenken. Het aanhouden van buffers is bovendien geen luxe maar een wettelijke verplichting

Het meegeven van een buffer heeft als belangrijk voordeel dat overdrachten minder invloed hebben op andere deelnemers van de betrokken fondsen. Dit is in feite

noodzakelijk om invulling te kunnen geven aan de evenwichtige belangenbehartiging binnen een fonds. Ook in trajecten van collectieve waardeoverdrachten is het overdragen van buffers één van de voorwaarden waaraan een fonds moet voldoen, omdat dit de enige manier is waarop de belangen van de bestaande populatie niet worden geschaad.

Daarnaast is er een nadrukkelijk verschil tussen "harde" aanspraken en "zachte" aanspraken in verband met voorwaardelijke toeslagverlening. Door de buffers in de overdracht te betrekken, vindt een verschuiving plaats van "harde" naar "zachte" aanspraken of andersom (afhankelijk van het dekkingsgraadverschil) en is er dus feitelijk sprake van een invaardiscussie op individueel niveau.

Een ander aandachtspunt is dat ook op dit punt verzekeraars ten aanzien van de beschikbare buffers een andere methodiek hanteren dan pensioenfondsen. Het verschil in zekerheidsniveau bij verzekeraars, ten opzichte van pensioenfondsen, is een aspect waar in de huidige voorstellen aan voorbij wordt gegaan. Pensioenfondsen dienen een Vereist Eigen Vermogen aan te houden om een zekerheidsniveau van 97,5% te realiseren. Verzekeraars dienen eveneens buffers aan te houden omdat zij een zekerheidsniveau van 99,5% moeten realiseren. De buffers bij verzekeraars zijn in beginsel hoger dan de buffers die pensioenfondsen moeten aanhouden. Bovendien zullen de buffers bij verzekeraars geen aanspraakbestemming krijgen, terwijl dit bij pensioenfondsen bijvoorbeeld in de vorm van toeslagverlening wel het geval kan zijn. De buffers bij een verzekeraar zijn niet eenvoudig te herleiden naar het betreffende contract en dus ook niet naar de betreffende verzekerde. Dit zou echter geen reden moeten zijn om het verschil in zekerheid buiten beschouwing te laten.

Tenslotte wordt nog opgemerkt dat het geen bezwaar is als een deelnemer de mogelijkheid heeft bij een waardeoverdracht zijn risico- en toeslagperspectief te herschikken. Draagt de deelnemer bijvoorbeeld over naar een verzekeraar, dan verdwijnt het risico dat er wordt gekort op de nominale aanspraak. De deelnemer betaalt voor dit lagere risico waarschijnlijk een prijs. Die prijs komt naar verwachting tot uitdrukking in een lagere toeslagverwachting.

Waardering van winstdelingsconstructies

Parallel aan de vraag hoe pensioenfondsen om moeten gaan met de overdracht van buffers, geldt voor verzekeraars de vraag hoe winstdelingsconstructies qua waardering behandeld moeten worden. Het gaat hierbij met name om winstdelingsconstructies op basis van gerealiseerde of onvoorwaardelijke toezeggingen. De waardering van

winstdelingsconstructies is een apart vraagstuk waarmee geen rekening wordt gehouden in de huidige voorstellen.

De waarde van een winstdelingsconstructie is vaak een indicatie voor de toekomstige toeslagcapaciteit waarmee er een parallel is met de buffers van pensioenfondsen. Het AG is van mening dat het ten principale de voorkeur heeft om de waarde van de winstdelingsconstructie te betrekken in de overdrachtswaarde. De waarde van deze

constructies is onlosmakelijk verbonden met de contractgrondslagen die een verzekeraar hanteert. Indien de overdrachtswaarde ook voor verzekeraars op basis van

marktconforme grondslagen wordt vastgesteld, kan een probleem ontstaan omdat vooraf winstdeling aan de verzekeringnemer is betaald die vervolgens met de individuele

overdrachtswaarde verrekend moet worden.

Bijkomend probleem is dat de waardering van winstdelingsconstructies een forse impact op de systemen van de verzekeraars zal hebben. Deze moeten namelijk op individueel niveau vastgesteld worden. Mogelijk zal hiervoor onvoldoende informatie beschikbaar zijn. Dit mag echter geen argument zijn om de waarde van de winstdelingsconstructie volledig buiten beschouwing te laten.

Transparantie voor de deelnemer

Individuele waardeoverdracht is een individueel recht. Deelnemers die nadeel ondervinden van waardeoverdracht hebben het recht om niet over te dragen. De vraag is echter of de individuele deelnemer voldoende kan beoordelen wat de consequenties van een keuze zijn.

Bij waardeoverdracht treden effecten op als gevolg van verschillen in de pensioenregeling en effecten als gevolg van waarderingsverschillen. Door verschillen in uitruil- en omzettingfactoren is het voor een deelnemer moeilijk te beoordelen of een overdracht voor- of nadelig is. Een deelnemer kan bijvoorbeeld nadeel ondervinden van een overdracht naar een pensioenfonds met zwaardere grondslagen. Als deze overdracht plaatsvindt naar een pensioenfonds met eenzelfde regeling, zal het voor de deelnemer onduidelijk zijn waarom aan hem een lager pensioen wordt toegekend bij het nieuwe fonds.

Als overdracht plaatsvindt naar een pensioenfonds met een regeling met een hogere pensioenleeftijd, ziet een deelnemer alleen het eindresultaat van beide effecten, een hoger pensioen op een latere ingangsdatum. Het pensioen is echter niet zoveel hoger als het zou zijn geweest op basis van gelijke waarderingsgrondslagen. De vraag is of een deelnemer dat voldoende kan beoordelen.

Bovenstaande effecten moeten transparant worden voor de deelnemer, wil hij of zij in staat zijn een juiste keuze te maken. Dit zal uitgebreide en (waarschijnlijk) omslachtige communicatietrajecten tot gevolg hebben waardoor het voornemen om het systeem te vereenvoudigen niet wordt gerealiseerd.

Het is aan te bevelen dat pensioenfonds en verzekeraars op basis vergelijkbare uitgangspunten rapporteren over het toeslagperspectief van een verzekeringscontract of een pensioenregeling. Op die manier wordt het voor de deelnemer eenvoudiger om regelingen te vergelijken en te beoordelen in hoeverre overdracht aantrekkelijk is.

Conclusie en aanbeveling

De belangrijkste aandachtspunten/kanttekeningen bij de voorstellen rondom individuele waardeoverdrachten zijn:

- Overdrachten tussen pensioenfonds en verzekeraars leiden tot te grote verschillen voor de individuele deelnemer. Dit is het gevolg van zowel het verschil in waarderingsgrondslagen als het feit dat de winstdelingsconstructies niet betrokken worden in vaststelling van de overdrachtswaarde. De nadelen van het

bestaande systeem worden niet opgelost maar worden verplaatst van de werkgever naar de werknemer.

- Bufferoverdracht moet onderdeel zijn van de overdrachtswaarde om op een adequate manier invulling te geven aan de evenwichtige belangenbehartiging.

Het AG doet de aanbeveling om bovenstaande aspecten nader te onderzoeken.

Mocht u vragen hebben over de inhoud van dit paper, dan kunt u contact opnemen met Maarten van Meerten, manager PA&PR op telefoonnummer 030-6866150 of per e-mail maarten.vanmeerten@ag-ai.nl.